

УДК 316.346.32-053.6

Необхідність становлення антропокосмічної педагогіки у XXI столітті (філософсько-освітній, педагогічний і духовний аспекти)

Н.В. ПОЛІЩУК

Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне, Україна, E-mail: kosser.63@mail.ru

Авторське резюме

У статті наведено визначення предмета «антропокосмічна педагогіка» в сучасному філософсько-педагогічному дискурсі. Запропоновано авторське трактування підходів до експлікації основних термінів і понять антропокосмічної педагогіки і розкриття їх філософсько-освітньої, педагогічної та духовної сутності.

Доведено, що в зв'язку з необхідністю сприяти якісному переходу розумної матерії Землі із планетарного стану в стан космічної сили, необхідно забезпечити розселення і розмноження розумної матерії Землі в масштабах Сонячної системи з перспективою виходу на галактичні і метagalactic простори. Але для цього необхідно реалізувати космічну освіту, а отже, потрібно сформулювати концепцію високодуховно-моральної особистості майбутньої високорозвиненої космічно-екзопланетної цивілізації на основі антропокосмічної філософії освіти та педагогіки.

Подані змістовні складові нової антропокосмічної концепції і поняття антропокосмічної інформаційно-високотехнологічної технічної цивілізації в рамках професійного, феноменально-світоглядного, синергетичних підходів, а також їх синтезу. На основі компаративного аналізу подано основні характеристики нововведених термінів і понять антропокосмічної філософії освіти та педагогіки.

Ключові слова: антропокосмічна педагогіка, антропокосмічна освіта, антропокосмічне виховання, антропокосмічна духовність, космічний детермінізм, антропокосмічна інформаційно-високотехнологічна технічна цивілізація, антропокосмізм, космологічна концепція, антропокосмічна концепція, антропокосмічний світогляд, антропокосмічна філософія, космізація людського буття.

The need of formation anthropocosmos pedagogy in the twenty-first century (philosophical and educational, pedagogical and spiritual aspects)

N.V. POLISCHUK

Rovno state humanitarian university, Rovno, Ukraine, E-mail: kosser.63@mail.ru

Abstract

The article presents a definition of the subject of «anthropocosmic pedagogy» in contemporary philosophical and pedagogical discourse. The author's interpretation of the approaches to the explication of key terms and concepts anthropocosmos pedagogy and disclosure of their filosofico-educational, pedagogical and spiritual essence.

It is proved that due to the need to promote high-quality transition of the intelligent matter of the Earth from its planetary state into a cosmic force, it is necessary to ensure resettlement and reproduction of intelligent matter of the Earth on the scale of the Solar system with the prospect of reaching the galactic and metagalactic spaces. But for this you need to implement cosmic education, which means that we need to form a concept of highly spiritual and moral personality of the future highly advanced space-ekzoplanete civilization on the basis of anthropocosmos philosophy of education and pedagogy.

Content components of the new anthropocosmos concepts anthropocosmos information and high-tech civilization in the framework of professional, phenomenal-ideological, synergistic approaches, as well as their synthesis. On the basis of the comparative analysis presents the main characteristics of the newly introduced terms and concepts anthropocosmos philosophy of education and pedagogy.

Key words: anthropo-cosmic pedagogy, anthropocosmic education, anthropocene education, anthropocosmic spirituality, cosmic determinism, anthropocosmic information and high-tech civilization, anthropocosmism, cosmological concept, anthropocosmic conception, anthropocosmic worldview, anthropocosmic philosophy, comsats of human existence.

Постановка проблеми. Наша планета Земля – космічний об'єкт, тому розвиток усього сущого на ній зумовлений впливом процесів, які здійснюються в космосі. Цей незаперечний факт відображає космічний детермінізм – філософсько-космічна концепція, яка визначає об'єктивну закономірність і причинну зумовленість та залежність усіх явищ земної природи і людського суспільства від структури космосу і процесів, що в ньому відбуваються.

Актуальність теми дослідження зумов-

лена сучасними фундаментальними цивілізаційними змінами – глобальними соціо-космопланетарними, геокосмоєкологічними, геокліматичними, науково-технічними, інформаційно-високотехнологічними (ІВТ), знаннево-освітніми, психолого-педагогічними, філософсько-історичними, духовно-моральними, які призводять до зміни суспільно-економічних формацій, еволюційних і революційних цивілізаційних трансформацій, що супроводжуються зникненням старих і появою нових

© Н.В. Поліщук, 2016

цивілізацій, конкретними цивілізаційними змінами станів розвитку соціумів, які реалізують їх ментальність, соцієнтальну психіку, духовність та інші характеристики цивілізації [5, с.55;17,19]; ці трансформації суспільства зумовлені сучасним інформаційно-високотехнологічним науково-технічним прогресом (ІВТ НТП), який переводить людство в новий соціокосмопланетарний стан, що здійснюється за умов глобальних системних криз людства і синтетичної революції в механізмах цивілізаційного розвитку, яка включає системну людську, інтелектуально-інноваційну, квалітативну, рефлексивно-методологічну, освітньо-педагогічну складові, які реалізують перехід людства у новий ІВТ антропокосмічний людиномірний стан, що охоплює космічно-планетарні, філософсько-освітні, духовно-моральні, психолого-педагогічні, соціально-економічні, історико-культурні, світоглядно-ідеологічні, науково-парадигмальні, еколого-демографічні, популяційно-генетичні, ІВТ, воєнно-політичні тенденції [6, с. 30;17,23].

Аналіз досліджень і публікацій. Отже, початок нового тисячоліття відкриває нову сторінку в розвитку людської цивілізації [3, с.5] – перехід людства в еру антропокосмічного ІВТ НТП [17]. За твердженням О. Вознюка [4, с.234]: «Людська цивілізація підкоряється універсальній парадигмі розвитку, що фіксує три стадії розвитку будь-якого феномена: тезу-антитезу-синтез. Перехід до третьої стадії розвитку сучасної цивілізації, свідками якої ми всі є, відбувається як процес духовно-морального занепаду, коли діяльність соціальних інституцій знає певного спотворення, коли вкрай нерівномірний розподіл багатства і влади призводить до критичних соціально-економічних та геоеколого-кліматичних проблем. Сьогоднішні молоді люди сильно відрізняються від своїх молодих попередників, духовно-моральні засади сучасної молоді докорінно змінилися в гіршу сторону. Нині починають підтверджуватися побоювання філософів і педагогів про те, що успіх технічних наук породив стан, коли до сутності людини почали відносити тільки те, що в принципі піддається математичному і технічному моделюванню».

Ці зміни в життєдіяльності людства можна кваліфікувати як глобальну кризу світової цивілізації [11], що відзначається епохальними цивілізаційними викликами і загрозами, з якими людство зіткнулося в кінці ХХ – на початку ХХІ століття, і які мають колосальні загальнопланетарні наслідки та докорінно змінюють соціально-економічний, гуманітарно-політичний, духовно-морально-етичний, природно-екологічний і кліматичний механізми існування людства та, взагалі, цивілізаційний ландшафт нашої планети, що характеризується як ера ІВТ НТП суспільства, про що йдеться в книзі А. Тоффлера «Шок майбутнього» (1974

р.), у доповідях Римського Клубу: «Межі зростання» (1973), «Людство в зворотному пункті» (1977 р.), «Про новий міжнародний устрій» (1978 р.), у праці А. Печчеї «Майбутнє в наших руках» (1988 р.) та інших працях, зокрема, в монографії [4, с. 231]. В останній праці (с.232) відзначається, що «одним із позитивних наслідків системної цивілізаційної кризи є розумінням людиною своєї божественної природи, почуття відповідальності щодо подій, які відбуваються у космопланетарному середовищі. Негативні наслідки цивілізаційної кризи людства полягають в тому, що воно входить у критичну фазу своєї еволюції та занепокоєне тривожним передчуттям глобальної катастрофи чи «екологічного колапсу», який на тлі різкої та докорінної зміни планетарного клімату сприймається релігійною свідомістю як «кінець світу». Зокрема, ця світова цивілізаційна криза зумовила кризу духовної діяльності людського суспільства (особливо молоді) завдячуючи ІВТ НТП, освоєнню космосу і розгортанню глобалізації та існуванню інших планетарних і космічних явищ, які відбуваються на сучасному етапі розвитку інформаційно-високотехнологічної цивілізації (ІВТЦ) і стосується життєво важливих інтересів та існування всього людства і кожної людини та її духовності. Без виховання високої духовності в молоді людству не уникнути катастрофи. М. Моїсєєв особливу увагу акцентує на вирішальній ролі духовного світу в формуванні і життєдіяльності будь-якої цивілізації [14, с.42] і виховання в ній космічно-екзопланетних (КЕП) особистостей [16].

Становлення науково-філософського світогляду творчо-духовної КЕП особистості в епоху сучасного ІВТ НТП являє собою надзвичайно важливий напрямок філософських досліджень, що має свої корені у філософській традиції та відбиває факт зростаючого впливу ІВТ НТП на всі сфери людського життя, в тому числі і в духовно-моральній сфері, і водночас змушує дещо по-іншому підходити й до розгляду деяких традиційних філософських проблем, зокрема філософії освіти. «Взаємодія філософії освіти і педагогіки – це взаємодія тріади: філософії – філософії освіти – педагогіки. Філософія має можливість через філософію освіти розглянути смисл і загальні закономірності становлення і розвитку системи освіти, проаналізувати функції цієї системи в суспільстві. В свою чергу, педагогіка через філософію освіти в світлі нової космологічної концепції в змозі залучити сучасні концепції Світобудови, які розкривають місце і значення людини в масштабах Землі і космосу» [4, с.12]. В. Дільтей з цього приводу стверджує: «Розквіт і мета справжньої філософії є педагогіка в широкому розумінні – в якості вчення про формування людини». За словами відомого німецького філософа К. Ясперса, «університет збідніє, якщо живе духовно-моральне підґрунтя припинить своє існування,

якщо запанує філологія без філософії, технічна практика без філософської теорії, факти без ідей, наукове дисциплінування, а не духовність».

Саме з цієї причини особлива увага у духовному формуванні українського суспільства повинна приділятися постійній модернізації системи освіти у напрямку формування в молоді високодуховного бачення свого майбутнього не тільки на Землі, але й у космосі, оскільки відбувається інтенсивне освоєння людством космосу, а в недалекому майбутньому переселення на його екзопланети.

Отже, на межі тисячоліть все драматично співпало, сконцентрувалося в духовності людини – в цій ледве помітній у масштабах Всесвіту антропокосмічній точці [21,22]. Кожна людина – носій духовної космічної енергії. Тобто кожна людина містить у собі весь Всесвіт, і як кожна частинка несе в собі всю його цілісність. Енергія космічного духу не має початку і кінця, і тому вдосконалення людини безмежне. Вплив космосу, в тому числі і Сонця, та процесів, що відбуваються в ньому і в навколосонячному просторі, який охоплює й Землю, а також космічних процесів у далекому космосі на розвиток життя й цивілізації на нашій планеті – це достовірно встановлений факт.

В зв'язку з необхідністю сприяти якісному переходу розумної матерії Землі із планетарного стану в стан космічної сили, необхідно забезпечити розселення і розмноження розумної матерії Землі в масштабах Сонячної системи з перспективою виходу на галактичні і метагалактичні простори. Але для цього необхідно реалізувати космічну освіту, а отже, створити космічну педагогіку [3,12,22]. Про образ людини майбутнього як планетарно-космічної особистості писали і пишуть як окремі представники антропокосмізму, видатні діячі науки і філософії, так і члени Міжнародного філософсько-космологічного товариства (МФКТ): Д. Андреев, О. Базалук, Т. Бевз, І. Бірич, К. Вентцель, В. Вернадський, В. Бех, О. Горський, Л. Джахая, С. Клепка, А. Макаренко, Т. Матусевич, М. Монтессорі, В. Муравйов, О. Панченко, С. Пеунова, А. Печчен, О. Реріх, М. Реріх, М. Сетницький, В. Соловйов, О. Сухов-Кобилін, А. Урсул, Т. Урсул, М. Федоров, К. Ціолковський, О. Чижевський, П. Флоренський, П. де Шарден, Н. Юхименко та інші. К. Ціолковський наголошував, що людина живе життям космосу більше, ніж життям земним. Антропокосмізм – це комплекс ідей про якнайтісніший зв'язок життя людства з освоєнням космосу, який має свій початок в античності. Нині це філософський і науковий світогляд, згідно з яким людина, її думки і діяльність ставляться в центр Всесвітньої еволюції [24]. В педагогіці і філософії освіти антропокосмізм актуалізується в теорії ненасильницького виховання і формування глобального

мислення, спрямованого на мирне розв'язання загальнолюдських проблем і розуміння себе як активної частинки Світобудови.

У зв'язку з соціальними катаклізмами, пов'язаними з перенаселенням планети (демографічна криза), антропологічною кризою (кризою поглядів на походження, еволюцію і життєдіяльність людства та утворення й співіснування людських рас), глобальним потеплінням клімату, браком енерго- і промислових ресурсів, продуктів харчування і питної води, життєвого простору, зокрема, родючих ґрунтів, тяжкою екологією і варварським нищенням природи, зісуванням клімату, загрозою знищення людства і самої планети Земля у всесвітній ядерній війні та іншими кризовими явищами, для людства в недалекому майбутньому (прогнозовано з середини ХХІ ст.) виникне нагальна необхідність переселення на штучні космічні утворення або екзопланети космосу [21,22]. До цього спонукають і космічні катаклізми – неминуча загибель планети Земля і всього живого на ній в ході еволюції Сонячної системи, бо існування нашої планети і життя на ній можливе тільки за нинішньої конфігурації в розміщенні і формі планет і, в тому числі, Місяця та Сонця, а також зірок та галактик відносно Сонячної системи, яке змінюється в ході розвитку Всесвіту. Як відзначено в праці [4,с.232]: «Вивчаючи різні цикли людства, можна констатувати, що багато циклів збігаються у 2015 році. Це час нового циклу розширення Сонячної системи, а, можливо, й галактик, коли Юпітер почне перетворюватися на зірку, а Земля набуде стану Юпітера, оскільки зоряні системи як пульсаційні сутності завжди проходять у своєму розвитку критичні періоди. Дослідження засвідчують, що трансмутаційний розвиток речовини планети Земля супроводжується прискоренням тектонічних процесів, ростом їх інтенсивності, появою вибухових процесів. Деякі геологи вважають, що планета Земля знаходиться на останньому етапі планетарно-геологічної еволюції, коли вичерпуються точкові групи симетрії у мінеральному світі. Відомо, що період прецесії земної осі, за час якого вона звершує повний оберт, складає 26 тисяч років, що є астрономічною «добом» планети Земля. Відомо і те, що на порозі другого тисячоліття нашої ери чергова астрономічна «доба» земної історії виявляє перехідний момент. Не виключено, що в цю пору на Землі буде відбуватися дещо незвичайне, про що Біблія стверджує як «кінець світу». Разом з тим, математична модель зростання населення на Землі, з якої випливає поява так званого «часу загострення», демонструє, що чисельність населення Землі прямує до нескінченності у міру наближення до 2025 року.

Останнє визначається як момент «загострення» розвитку людської цивілізації [10,24], що здатний викликати найнесподіва-

ніші події, зокрема втрату людства». Як пише М. Палтишев [15], за даними Об'єднаного інституту геології, геофізики і мінералогії (2001 р.) природа знаходиться у незвичайному стані – у стані переходу у нову якість клімату і біосфери. У результаті бурхливої техногенної діяльності, руйнування озонового шару в тропосфері, неодмінно настане наслідок – знищення всього живого на Землі за рахунок дії інтенсивно наростаючої короткохвильової частини видимого світла і ультрафіолетового випромінювання Сонця.

Згідно з сучасною теорією еволюції Світобудови (сучасна модель «Еволюціонуючої матерії») [1, с. 72] все тече, все змінюється у нашому Всесвіті, бо це лише елемент складної еволюціонуючої структури Світобудови – сукупності існуючих станів матерії та інших всесвітів, які, можливо, структурно й функціонально відрізняються від нашого Всесвіту, але взаємодіють з ним. Зміна інтенсивності й якості випромінювання Сонця в ході його еволюції також приведе до катастрофи фауни і флори на Землі. Вірогідність зазначених явищ стовідсоткова. Дещо менша вірогідність загибелі цивілізації і самої Землі існує при зіткненні Землі з великими кометами, астероїдами, метеоритами та іншими гігантськими космічними об'єктами. «Одним із можливих об'єктів для такої місії — астероїд Апофіс, що пройде небезпечно близько від Землі 2029 року. Апофіс має в перерізі близько 1000 футів — як великий футбольний стадіон; він наблизиться до Землі настільки, що, фактично, пролетить попід деякими нашими штучними супутниками. Залежно від того, як зміниться орбіта цього астероїда внаслідок взаємодії з Землею, він може повернутися 2036 року, і є певна ймовірність, що тоді він зіткнеться з Землею. Якби таке сталося, цей удар мав би силу 100 000 хіросімських бомб — достатньо, щоб знищити Землю» [13, с. 291].

Гарантоване також її поглинання чорною дірою або розривання на шматки нейтронною зіркою, в які також може перетворитися Сонце під час подальшої еволюції його і Всесвіту. Нагадаємо також, що на неминучий Армагеддон людства і всього живого на Землі, як і її самої, вказує і Біблія. Прошло майже 2000 років від того часу і жодної помилки в пророцтвах Біблії не було виявлено, в той час як наукові теорії (наприклад, фізичні картини світу) весь час змінювались [9]. Про це ж застерігав у свої пророцтвах і Нострадамус, який передбачав кінець світу в 3797 році, але вчені обґрунтовано прогнозують його вже в першій половині ХХІ ст. [7,8, с.14].

Отже, внаслідок можливих космічних катаклізмів часовий проміжок існування Землі коливається практично від кількох десятків років і до декількох мільярдів років. Але такі трагічні рукотворні земні й космічні обставини не повинні формувати почуття приреченості, бо

вічність космосу і можливість переселення людей на його екзопланети надає людству надію на вічне існування, якщо його свідомість і духовність стануть антропокосмічними.

Однією з найважливіших філософських і педагогічних проблем сучасності є філософсько-освітнє розуміння ІВТ НТП, оскільки проблеми, які він створив, стосуються життєво важливих інтересів людства і кожного індивіда, виживання людства та існування нашої планети взагалі. Системно ця проблема ніким не досліджувалася. Людство, принаймні його антропокосмічно свідомою частиною, невідворотно, в недалекому майбутньому, має переселитися в космос. Тому потрібно сформулювати концепцію високодуховно-моральної особистості майбутньої високорозвиненої КЕП цивілізації на основі антропокосмічної педагогіки. Вперше ідею про необхідність розробки космічної педагогіки обґрунтував відомий російський педагог К. Вентцель. Основні положення космічної педагогіки К. Вентцеля вивчалися, аналізувалися і розвивалися: М. Богуславським, Б. Смеляновим, Н. Кеберле, Г. Корнетовим, Ю. Лопуховою, Т. Петруніною, Г. Репіною, Н. Самойличенко, М. Стекловим, К. Сумнітельним, Т. Толмачовою, І. Федуловою, Є. Чмирьовою, І. Пушкіною та ін. Свій вклад у розвиток космічної педагогіки здійснили українські дослідники: Л. Алексєєва, О. Базалук, Р. Додонова, Т. Матусевич, Д. Мурза, Ф. Лазарєв, В. Таланов та ін.

О. Базалуком розглядається проблема виховання планетарно-космічної особистості [2,3], як найважливіший аспект філософії освіти. Уникнути краху людської цивілізації можна лише за допомогою філософії освіти в світлі нових космологічної [3] і антропокосмічної концепцій та антропокосмічних: педагогіки, освіти, виховання, світогляду, духовності та антропокосмічної філософії, які є головними чинниками високодуховної цілісності особистості і її саморозгортання як на Землі, так і у Всесвіті, як за нашої дійсності, так і в майбутньому. Проблема формування образу КЕП особистості належить до найбільш актуальних і недостатньо розроблених проблем сучасної гуманітарної і майбутньої філософсько-антропокосмічної освіти. Зокрема, гуманітарна освіта оберігає людину від технократичного снобізму і примітивного прагматизму, підвищує творчий потенціал і життєстійкість особистості [3, с.19].

Проблема формування образу високодуховної КЕП особистості є головною і в сучасній філософії освіти [20], бо з освітою пов'язане нині все життя як окремої людини, так і людства в цілому (концепція неперервної і випереджаючої освіти). Проблема цілісної духовно-моральної особистості не була розв'язана попередніми поколіннями вчених і філософів. Більше того, теоретики Римського клубу вважають, що глобальні системні кризи людства є логічним

наслідком духовної кризи людини і зумовлені проблемами та протиріччями минулою науково-технічною революцією (НТР) і сучасним ІВТ НТП. Усунення духовно-моральної кризи людини сприятиме усуненню згаданих криз у глобальному масштабі. Якщо раніше в гуманістичній екзистенціальній філософії людина розглядалася як біосоціальна, роздроблена істота, то нині необхідно звернутися до розуміння людини як «духовно-душевної монади». Це може забезпечити філософія освіти в світлі нових космологічної [3] і запропонованої нижче антропокоsmічної концепції та антропокоsmічної освіти, виховання й педагогіка.

Виклад основного матеріалу. Наведене вище дозволяє стверджувати, що нині народжується антропокоsmічна інформаційно-високотехнологічна технічна цивілізація (АК ІВТТЦ) – це сучасна і майбутня земна цивілізація з її матеріальними і культурними, зокрема науково-філософськими, високотехнологічно-технічними, інформаційно-інноваційно-знанневими звершеннями, яка здійснила віковичну мрію людства – вийшла в ближній космос та детально досліджує далекий космос, щоб у недалекому майбутньому антропокоsmічно налаштовані особистості – лідери освоєння космосу могли переселитися на планети Сонячної системи, які найбільш придатні для життя, зокрема на Місяць чи Марс, або штучні космічні утворення, а згодом на екзопланети нашої Галактики та Всесвіту взагалі; здійснила науково-технічну революцію (НТР) і здійснює ІВТ НТП, що зумовлює, окрім появи величезних матеріальних благ та ІВТ, науково-технічних і культурно-мистецьких досягнень, глобальні цивілізаційні зміни та разом з тим породжує системні глобальні кризи світового масштабу, зокрема, духовну й інші кризи, які загрожують існуванню людства, як одному з представників (можливо єдиному) розумної матерії у Всесвіті й планеті Земля, а тому в недалекому майбутньому (прогнозовано з середини (XXI ст.) антропокоsmічно вихована молодь, з метою збереження генофонду людства і створення практично вічної КЕП цивілізації, розпочне колонізацію ближнього, а потім і далекого космосу – екзопланет Всесвіту.

Нині інтенсивно розробляються основи філософії освіти в світлі нової космологічної концепції О. Базалука (науково-філософське уявлення про місце людини в космосі, про етапи зародження, становлення і розвитку людини в масштабах космосу й Землі, про сутність людського життя на Землі і в космосі, про його наслідкові зв'язки з космосом і розумною матерією Всесвіту, про різницю і спільність між життям земним і космічним та виховання планетарно-космічного типу особистості тощо [3, с.6,7]).

В зв'язку з антропокоsmізмом людства, який має початок ще в античності, з інтенсивним

освоєнням ближнього космосу та вже з достатньо частими, вже в наш час, виходами в далекий космос, з бурхливою космізацією людського буття і широким використанням космічної техніки і технологій в наукових дослідженнях та виробництві, нарешті, внаслідок космічного детермінізму у філософію освіти необхідно ввести поняття антропокоsmічна концепція – це система поглядів у філософії освіти і антропокоsmічній педагогіці про входження в структуру та еволюцію Всесвіту людини, як частини його розумної і творчої матерії в межах антропокоsmосфери, минуле і теперішнє якої входить коренями в структуру Світобудови, а її майбутнє, як і людства в цілому, зв'язано з освоєнням спочатку ближнього космосу, а потім і екзопланет Всесвіту, про формування в кожній молодій людині планетарно-антропокоsmічного світогляду, антропокоsmічної духовності, фізичної досконалості, діяльність якої направлена на благо розвитку людства як у масштабах Землі, так і в масштабах космосу, яка об'єднує стратегічне і тактичне бачення перспектив розвитку людського суспільства на Землі і в космічній структурі Світобудови, про формування КЕП особистості і створення на екзопланетах космосу антропокоsmічної цивілізації, через процеси антропокоsmічної освіти і виховання, використовуючи найбільш значимі досягнення в галузі космічних: науки, філософії, педагогіки, духовності, техніки і технологій, акцентуючи увагу на глобальній меті людини – освоєння безконечного космічного простору, чим буде забезпечене вічне існування людства [21, 22].

Нині розвиваються основи космічних освіти і педагогіки (О. Базалук, Т. Матусевич І. Біріч, О. Блага та ін.). Згідно з нашою інтерпретацією:

- антропокоsmічна освіта – система випереджаючого педагогічного впливу на учнів і студентів з метою надання їм знань про будову й еволюцію Всесвіту, про місце людини і людства в ньому, про процеси і результати дослідження й освоєння космосу, формування в них антропокоsmічних свідомості, духовності й світогляду, які базуються на усвідомленні людиною своєї єдності з космосом і матеріальними об'єктами Всесвіту та їх системами й еволюцією світобудови, підготовки їх як майбутніх спеціалістів космічної галузі, астрономії, космогонії і космології, формування КЕП особистостей, які будуть здатні переселитися і жити на інших екзопланетах космосу, а також утворити в майбутньому високоосвічену й високодуховну КЕП цивілізацію, яка буде спілкуватися з іншими високодуховними космічними цивілізаціями й допомагати землянам;

- антропокоsmічна педагогіка – наука, яка базується на антропокоsmізмі й охоплює питання антропокоsmічного виховання, антропокоsmічної освіти й навчання підрастаючого

покоління в душі антропокосмізму, антропокосмічної свідомості, антропокосмічного світогляду, антропокосмічної духовності й визначає методологію й методи формування КЕП особистостей – лідерів колонізації космосу у період загострення демографічної, антропологічної, екологічної, кліматичної, термоядерної, ресурсно-продовольчої, духовно-моральної, освітньої, ментальної й інших глобальних криз сучасності, які можуть привести до апокаліпсису і визначає першочергові умови виживання людства на Землі і в космосі, які вимагають свого невідкладного рішення уже в наш час;

- антропокосмічне виховання – це теорія і практика антропокосмічної педагогіки, яке подає методи, прийоми і засоби формування усвідомлення природної єдності життя особистості з життям всього безмежного космосу. В цьому зв'язку, важливим завданням антропокосмічного виховання є донесення до свідомості вихованця єдності свого особистого життя з життям у майбутній людській КЕП цивілізації;

- КЕП особистість розглядається як лідер колонізації штучно створених і природних об'єктів космосу, зокрема екзопланет, особистість з антропокосмічними свідомістю, високою духовністю й світоглядом, яка невід'ємна від Природи та активно й безпосередньо братиме участь в житті і діяльності КЕП цивілізації, а також у спілкуванні з можливими космічними цивілізаціями і надавати землянам допомогу, наприклад енергетичну й інформаційну. У такої людини зникають в результаті антропокосмічного виховання будь-які приводи і мотиви для здійснення зла, вона здатна буде творити тільки добро як на Землі, так і в космосі – це людина високої антропокосмічної (божественної) духовності;

- антропокосмічна духовність – категорія людського буття, що виражає здатність до виходу людини за межі вузькоземного, соціально інтегрованого існування у сферу єдиної «духовної батьківщини» – високорозвиненої і високодуховної КЕП цивілізації й майбутнього практично вічного існування такої цивілізації; це почуття й усвідомлення невідворотної реальності майбутнього переселення людей на інші планети космосу, яка має безпосередньо чи опосередковано спрямовувати життєдіяльність людини у напрямку єдності об'єктивного і суб'єктивного стосовно антропокосмізму людського життя. Вона включає традиційну духовність як складову, початкову стадію формування нової, більш всеохоплюючої духовності, що включає, окрім земної духовності, й високу та надвисоку духовності КЕП і КІП цивілізацій всього Всесвіту. Формується через антропокосмічну освіту й виховання, космізацію людського буття, антропокосмічну свідомість і світогляд, освоєння духовної культури космічних цивілізацій, виховання космічно-екзопланетної (божественної) особистості;

- антропокосмічний світогляд – система філософсько-антропологічних і антропокосмічно-педагогічних поглядів на космос, як майбутню антропокосмосферу, покликаних формувати антропокосмізм у людей, сукупність знань про планетарну і космічну еволюцію, про структуру світобудови, про місце розумно і матерії та інших видів матерії в масштабах космосу й осмислення своєї ролі і значення в космічному еволюційному процесі, в ході якого сприяти якісному переходу розумної матерії Землі із планетарного стану в стан інопланетної космічної сили шляхом розселення людства в масштабах Сонячної системи із перспективою виходу на галактичні та метagalacticні системи;

- антропокосмічна філософія освіти – це предмет філософії, який базується на антропокосмізмі й охоплює питання всезагального зв'язку людини, людства і Всесвіту, на уявленні, що людина – це закономірне явище не тільки в масштабах Землі, як космічного об'єкта, але й всього нескінченного космосу; формує підростаючі покоління в душі антропокосмізму, космізації людського буття, антропокосмічні: свідомість, світогляд й духовність та визначає методологію формування КЕП особистостей (образи людей майбутнього, лідерів заселення космосу у період загострення глобальних криз сучасності, які можуть привести людство до апокаліпсису, створення ними антропокосмічної цивілізації на основі досягнень ІВТ НТП та космонавтики); пропонує способи зв'язку й спілкування з більш високорозвиненими і високодуховними космічними цивілізаціями з метою запозичення у них більш фундаментальних знань і досвіду; визначає першочергові умови виживання людства на Землі і в космосі, які вимагають свого невідкладного рішення уже в наш час на основі антропокосмічних виховання, освіти й навчання з використанням антропокосмічної педагогіки;

- КЕП цивілізація – це людська спільнота КЕП особистостей на екзопланетах космосу – майбутні космічні поселення спільноти землян, які утворюють антропокосмосферу – зону в космосі, в якій житимуть і освоюватимуть енергетичні й матеріальні ресурси об'єктів Всесвіту космічні спільноти КЕП (божественних) особистостей, які будуть являти собою гармонію найвищих якостей розуму, духовного багатства, моральності, високорозвиненого інтелекту, божественності при гармонійному сполученні з емоційним і фізично досконалим тілом, спрямовані на реалізацію творчих потенціалів у масштабах Землі та космосу, які здатні жити в космосі в умовах високорозвиненої і високодуховної КЕП цивілізації, бути мудрими, любити Бога, спілкуватися і переймати знання та досвід інших космічно-інопланетних високодуховних цивілізацій, творити на благо людства як на Землі, так і в космосі;

- антропокосмічна цивілізація – складова

частина антропокосмосфери, що охоплює частину людства, сукупність КЕП особистостей, яка переселилася в космос і живе та діє в ньому, забезпечуючи високий рівень суспільного розвитку матеріальної і духовної культури, досягнутий нею за рахунок освоєння об'єктів Всесвіту і взаємодії з високодуховною (боже-ственною) космічною надцивілізацією, як з союзом з космічних цивілізацій, яка можливо існує і являє собою надсуспільно-економічну формацію.

На основі наведених термінологічних визначень, які мають стати основоположними в антропокосмічній педагогіці, має всемірно розвиватися космізація людського буття – вихід людства за межі вузько земного, соціально інтегрованого існування, у сферу єдиної «духовної батьківщини» – КЕП цивілізації, в результаті чого здійснюється космоенергоінформатизація, космотехнізація і космотехнологізація суспільства як глобальні цивілізаційні процеси, які вже сьогодні справляють суттєвий вплив практично на всі сфери життєдіяльності людини і суспільства, зокрема, освіти, а в подальшому будуть визначати і все духовно-моральне обличчя глобального інформаційно-високотехнологічного суспільства (ІВТС) – нової цивілізації XXI і наступних століть. ІВТС – тип суспільного (постіндустріального) ладу, в якому домінуючими тенденціями є виробництво та поширення інформації, комп'ютеризація суспільного простору, формування соціуму знань та повсюдно використовуються високі технології.

Разом з космізацією людського життя [18], інтенсивні: енергоінформатизацію, технізацію та технологізацію суспільства, що відбуваються завдяки ІВТ НТП варто розглядати як глобальні цивілізаційні процеси, які вже сьогодні справляють суттєвий вплив практично на всі сфери життєдіяльності людини і суспільства, зокрема освіти й виховання, а в подальшому будуть визначати і все духовно-моральне обличчя глобального ІВТС. На жаль, ці ІВТ зміни, а особливо війни [9], які базуються на НТП, часто приводять до суттєвого, часом катастрофічного погіршення духовно-морального стану, перш за все молоді, і в результаті з усією жахливою загрозливістю проявляється в майбутньому ІВТС XXI і наступних століть

втратою духовних і моральних норм, що значно загальмує суспільний прогрес, а то й приведе до апокаліпсису. Ректор Московського гуманітарного університету І. Ільїнський сучасну цивілізацію визначає як колиску специфічної «культури смерті», яка веде людство до самознищення, зумовленого не стільки боротьбою за території та ринки, скільки прірвою між прогресом культури матеріальної та культури духовної. Цей стан він назвав «глобальним абсурдом» за межею сенсу життя. Його можна уникнути за допомогою колонізації земляни космосу, створення людської КЕП цивілізації. Реалізацію цього надважливого ноосферно-космічного завдання земляни зможуть здійснювати через антропокосмічну освіту, антропокосмічне виховання, формуючи антропокосмічну духовність та антропокосмічні свідомість і світогляд молоді, використовуючи методологію й методи антропокосмічної філософії освіти і антропокосмічної педагогіки.

Висновки. Обґрунтована невідворотність переселення принаймні частини людства на екзопланети космосу та створення космічно-екзопланетної цивілізації, що спонукає до створення антропокосмічних філософії освіти, педагогіки та відповідних їм освіти, виховання і духовності молоді, які мають набувати все більшу актуальність у сучасному філософсько-педагогічному дискурсі, значну методологічну диверсифікованість, яка обумовлює необхідність становлення антропокосмічної духовності молодих особистостей в XXI столітті, — лідерів освоєння штучних космічних житлових утворень, планет Сонячної системи та екзопланет космосу, використовуючи науково-філософсько-педагогічні дослідження і відповідні їм рефлексії. В статті використовується друга складова частина складних слів «антропо», що має значення «людина» з тією метою, щоб відтінити той факт, що мова йде не про антропокосмічну філософію освіти, педагогіку та їх поняття і терміни для космітів чи інопланетян, а саме для землян, які мають освоїти екзопланети космосу та створити практично вічну космічно-екзопланетну цивілізацію, щоб врятувати генофонд земного людства, оскільки вже нині ціла низка глобально-цивілізаційних і геокосмічних катастроф загрожує існуванню людства і самої планети Земля.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Базалук О.А. Космические путешествия – путешествующая психика: курс лекций / О.А. Базалук. – К.: КНТ, 2012. – 424 с.
2. Базалук О. А. Философия образования. Формирование планетарно-космического типа личности / О. А. Базалук // Образ человека будущего: Кого и Как воспитывать в подрастающих поколениях: коллективная монография / Под. ред. О. А. Базалука. – К.: Кондор, 2011. – Т. 1. – С. 61–93.
3. Базалук О.А. Философия образования в свете новой космологической концепции: учебник / О.А. Базалук. – К.: Кондор, 2010. – 458 с.
4. Вознюк О.В. Нова парадигма моделювання та розвитку історико-педагогічного процесу: Монографія. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. – 550 с.
5. Вознюк О.В. Розвиток особистості педагога в умовах цивілізаційних змін: теорія і практика: монографія / О. В. Вознюк. – Житомир: Вид-во ЖДУ імені І. Франка, 2013. – 604 с.
6. Вознюк О. В. Теоретико-методологічні засади розвитку особистості педагога в умовах цивілізаційних змін: автореф. дис. ... док. педагог. наук: сек. 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / О. В. Вознюк. – Житомир: Вид-во ЖДУ імені І. Франка, 2014. – 43 с.
7. Дотто Л. Планета Земля в опасности / Л. Дотто; пер. с англ. – М.: Мир, 1988. – 208 с.
8. Дробноход М. І. Сучасні тенденції еволюційного розвитку людства та Україна / М. І. Дробноход // Освіта і управління. – 2009. – Т. 12, № 3–4. – С. 7–23.
9. Канигін Ю. М. Біблія і наука: в минулому, сьогодні та майбутньому / Ю. М. Канигін, В. І. Кушерець. – К.: Арія, 2010. – 336 с.
10. Капица С.П. Сиергетика и прогнозы будущего / С.П. Капица, С.П. Курдюмов, Г.Г. Малинецкий. – М.: Наука, 1997. – 285 с.
11. Лейбин В. М. Зарубежная глобалистика: проблемы и противоречия / В. М. Лейбин. – М.: Знание, 1988. – 64 с.
12. Матусевич Т. В. Космическое образование: современный философско-педагогический дискурс / Т. В. Матусевич // Философия и космология / Philosophy - Cosmology 2013. – Киев, 2014. – С. 183–188.
13. Мічіо Кайку. Фізика майбутнього / Переклала з англ. Анжела Камянець. Львів: Літопис, 2013. – 432 с.
14. Моисеев Н. Н. Судьба цивилизаций. Путь разума / Н. Н. Моисеев. – М.: Языки русской культуры, 2000. – 224 с.
15. Палтишев М.М. Педагогическое мастерство и пути его достижения / М.М. Палтишев. – К., 2000. – 116 с. – С. 106-109.
16. Полищук Н.В. Воспитание духовного космически-ориентированного человека будущего (философско-образовательный аспект) / Н.В. Полищук // Философия образования. – 2014. – № 6/57. – С. 11-20.
17. Полищук Н.В. Інформаційно-високотехнологічний науково-технічний прогрес у контексті формування духовності молоді: монографія / Н.В. Поліщук. – Рівне: О. Зень, 2014. – 480 с.
18. Полищук Н. В. Космизация человеческой деятельности и воспитание духовных личностей космически-инопланетного будущего в третьем тысячелетии / Н. В. Полищук // Future human image. – Kiev, 2014. – № 1(4). – С. 96–101.
19. Поліщук Н.В. Сучасний науково-технічний прогрес у контексті формування духовності молоді / Н. В. Поліщук // Гілея: науковий вісник: збірник наукових праць / Гол. ред. В.М. Вашкевич. – К.: «Видавництво «Гілея», 2014. – Вип. 90 (11). – С. 234-237.
20. Полищук Н. В. Философия образования – фундамент духовности молодого поколения в эпоху научно-технического прогресса [Текст] / Н. В. Полищук // Философия образования. – Новосибирск, 2013. – № 2(47). – С. 166–172.
21. Поліщук Н. В. Філософсько-освітні перспективи пізнання Всесвіту та виховання духовних людей космічно-інопланетного майбутнього / Н. В. Поліщук // Философия и космология/Philosophy - Cosmology 2013. – Киев, 2014. – С. 190–200.
22. Поліщук Н.В. Філософсько-освітня концепція антропокосмізму та духовні перспективи існування людської цивілізації в епоху інформаційно-високотехнологічного прогресу / Н.В. Поліщук // «Грані». Науково-теоретичний і громадсько-політичний альманах. – Дніпропетровськ, 2014. – Вип. 12(116) грудень. – С. 6–11.
23. Проэктор Д. М. Мировые войны и судьбы человечества // Д. М. Проэктор. – М.: Мысль, 1986. – 318 с.
24. Сагатовский В.Н. Философия антропокосмизма в кратком изложении. Курс лекций / В.Н. Сагатовский. – СПб.: Изд-во С.-Петербург. Ун-та, 2004. – 232 с.

Стаття надійшла до редакції 16.01.2016

REFERENCES:

1. Bazaluk, O.A., 2012. Kosmicheskie puteshestviya – puteshestvuyuschaya psihika: kurs lektсий [Space Travel - Travel psyche: a course of lectures]. KNT, Kiev (in Russian).
2. Bazaluk, O.A., 2011. Filosofiya obrazovaniya. Formirovanie planetarno-kosmicheskogo tipa lichnosti [Education Philosophy. Formation of planetary and space personality type]. Obraz cheloveka buduschego: Kogo i Kak vospityivat v podrastayuschih pokolenih: kollektivnaya monografiya. Kondor, Vol. 1, 61–93, Kiev (in Russian).
3. Bazaluk, O.A., 2010. Filosofiya obrazovaniya v svete novoy kosmologicheskoy kontseptsii: uchebник [Philosophy of Education in the light of the new cosmological concept: a textbook]. Kondor, Kiev (in Russian).
4. Voznyuk, O.V., 2014. Nova paradyhma modelyuvannya ta rozvytku istoryko-pedahohichnoho protsesu: Monohrafiya [The new paradigm of design and development of historical and pedagogical process: Monograph].

- Vyd-vo ZhDU im. I. Franka, Zhytomyr (in Ukrainian).
5. Voznyuk, O.V., 2013. Rozvytok osobystosti pedahoha v umovakh tsyvilizatsiynykh zmin: teoriya i praktyka: monohrafiya [The development of personality of the teacher in terms of civilizational change: Theory and Practice: Monograph]. Vyd-vo ZhDU imeni I. Franka, Zhytomyr (in Ukrainian).
 6. Voznyuk, O.V., 2014. Teoretyko-metodolohichni zasady rozvytku osobystosti pedahoha v umovakh tsyvilizatsiynykh zmin: avtoref. dys. ... dok. pedahoh. nauk: sets. 13.00.01 «Zahal'na pedahohika ta istoriya pedahohiky» [Theoretical and methodological principles of personal development teacher in terms of civilizational change: Author. Dis. ... Doc. teacher. Sciences sets. 13.00.01 «General pedagogy and history of pedagogy»]. Vyd-vo ZhDU imeni I. Franka, Zhytomyr (in Ukrainian).
 7. Dotto, L., 1988. Planeta Zemlya v opasnosti [Earth is in danger]. Mir, Moscow (in Russian).
 8. Drobnokhod, M.I., 2009. Suchasni tendentsiyi evolyutsiynoho rozvytku lyudstva ta Ukrayina [Current trends of evolution of humanity and Ukraine]. Osvita i upravlinnya 3–4, Vol. 12, 7–23 (in Ukrainian).
 9. Kanyhin, Yu.M., Kusherets', V.I., 2010. Bibliya i nauka: v mynulomu, s'ohodenni ta maybutn'omu [The Bible and Science: past, present and futur]. Ariy, Kiev (in Ukrainian).
 10. Kapitsa, S.P., Kurdyumov, S.P., Malinetskiy, G.G., 1997. Sinergetika i prognozi buduschego [Synergetics and forecasts of the future]. Nauka, Moscow (in Russian).
 11. Leybin, V.M., 1988. Zarubezhnaya globalistika: problemy i protivorechiya [International Global Studies: problems and contradictions]. Znanie, Moscow (in Russian).
 12. Matusevich, T.V., 2014. Kosmicheskoe obrazovanie: sovremennyy filosofsko-pedagogicheskiy diskurs [Space education: modern philosophical and pedagogical discourse]. Filosofiya i kosmologiya / Philosophy Cosmology 2013, 183–188, Kyev (in Russian).
 13. Michio Kayku. Fyzyka maybutn'oho [Michio Kayku. Physics of the Future]. 2013. Litopys, L'viv (in Ukrainian).
 14. Moiseev, N.N., 2000. Sudba tsivilizatsiy. Put razuma [The fate of civilizations. The path of reason]. Yazyiki russkoy kulturyi, Moscow (in Russian).
 15. Paltishev, M.M., 2000. Pedagogicheskoe masterstvo i puti ego dostizheniya [Pedagogical skills and ways of achieving it]. Kiev. 106-109 (in Russian).
 16. Polishchuk, N.V., 2014. Vospitanie duhovnogo kosmicheskii-orientirovannogo cheloveka buduschego (filosofsko-obrazovatelnyy aspekt) [Raising spiritual space-oriented future human (philosophical and educational aspect)]. Filosofiya obrazovaniya 6/57, 11-20 (in Russian).
 17. Polishchuk, N.V., 2014. Informatsiyno-vysokotekhnolohichnyy naukovy-tekhnichnyy prohres u konteksti formuvannya dukhovnosti molodi: monohrafiya [Information tech scientific progress in the context of spiritual youth monograph]. O. Zen', Rivne (in Ukrainian).
 18. Polishchuk, N.V., 2014. Kosmizatsiya chelovecheskoy deyatelnosti i vospitanie duhovnykh lichnostey kosmicheskii-inoplanetnogo buduschego v tret'om tyisyacheletii [Economization of human activity and education of spirit personalities of space-alien future in the third millennium]. Future human image 1(4), 96–101, Kiev (in Russian).
 19. Polishchuk, N.V., 2014. Suchasnyy naukovy-tekhnichnyy prohres u konteksti formuvannya dukhovnosti molodi [Modern scientific and technological progress in the context of the spirituality of young people]. Hileya: naukovyy visnyk: zbirnyk naukovykh prats', Vydavnytstvo «Hileya» 90 (11), 234-237, Kiev (in Ukrainian).
 20. Polishchuk, N.V., 2013. Filosofiya obrazovaniya – fundator duhovnosti molodogo pokoleniya v epohu nauchno-tehnicheskogo progressa [Philosophy of Education - Fundator younger generation of spirituality in an age of scientific and technological progress]. Filosofiya obrazovaniya 2(47), 166–172, Novosibirsk (in Russian).
 21. Polishchuk, N.V., 2014. Filosofs'ko-osvitni perspektyvy piznannya Vsesvitu ta vykhovannya dukhovnykh lyudey kosmichno-inoplanetnogo maybutn'oho [Philosophical and educational prospects universe of knowledge and education of religious people space-alien future]. Fylosofyya y kosmologyya/Philosophy Cosmology 2013, 190–200, Kyev (in Ukrainian).
 22. Polishchuk, N.V., 2014. Filosofs'ko-osvitnya kontseptsiya antropokosmizmu ta dukhovni perspektyvy isnuvannya lyuds'koyi tsyvilizatsiyi v epokhu informatsiyno-vysokotekhnolohichnogo prohresu [Philosophical and educational concept antropokosmizmu and spiritual perspectives existence of human civilization in the era of information and high-tech progress]. Hrani. Naukovy-teoretychnyy i hromads'ko-politychnyy al'manakh 12(116) hruden', 6–11, Dnipropetrovs'k (in Ukrainian).
 23. Proektor, D.M., 1986. Mirovyie voynyi i sudby chelovechestva [World War II and the fate of mankind]. Myisl, Moscow (in Russian).
 24. Sagatovskiy, V.N., 2004. Filosofiya antropokosmizma v kratkom izlozhenii. Kurs lektsiy [Philosophy antropocosmism in summary form. Lecture course]. Izd-vo S.-Peterburg. Un-ta, SPb. (in Russian).

Поліщук Наталія Володимирівна – кандидат технічних наук, доцент
Рівненський державний гуманітарний університет
Адреса: 33028, м. Рівне, вул. Остафова, 31
E-mail: pnv202@ukr.net

Polischuk Natalia Volodymyrivna – PhD in technical science, associate professor
Rovno state humanitarian university
Address: 31, Ostafova Str., Rovno, 33028, Ukraine
E-mail: pnv202@ukr.net